

Lausunto

31.01.2022

Asia: VN/4118/2019

Lausuntopyyntö parlamentaarisen ohjausryhmän ja asiantuntijatyöryhmän mietinnöstä, luonnos hallituksen esitykseksi avoimuusrekisterilaiksi

Lausunnonantajan lausunto

Kannatatteko avoimuusrekisterin perustamista Suomeen?

Kyllä

Mikä esillä olevista kolmesta avoimuusrekisterin soveltamisalavaihtoehdosta tulisi valita (eli mihin tahoihin kohdistuvaa lobbausta ilmoitusvelvollisuuden tulisi koskea)?

Eduskunta, ministeriöt ja valtion virastot

Yleiset huomiot esityksestä

Lakimiesliitto kiittää oikeusministeriötä lausuntopyynnöstä ja lausuu kunnioittavammin seuraavaa:

Lakimiesliitto lähtökohtaisesti kannattaa avoimuusrekisteriä koskevan lain säätämistä ja siihen perustuvan rekisterin perustamista.

Lakimiesliitto pitää tärkeänä avoimuusrekisteriä ja sitä koskevaa lainsäädäntöä oikeusvaltiokehityksen ja vaikutusvallan väärinkäytön estämisen kannalta. Avoimuusrekisteri tekisi eri toimijoiden tekemästä vaikuttamistyöstä avoimempaa, läpinäkyvämpää sekä yleisesti hyväksyttävämpää. Lisäksi se lisäisi kansalaisten luottamusta vaikuttamistoimintaa kohtaan. Samalla avoimuusrekisteri edistäisi myös Euroopan neuvoston korruptionvastaisen toimielimen GRECON suositusten toteutumista Suomessa.

Lainsäädännön tulisi kattaa ensi vaiheessa eduskunnan, ministeriöiden ja valtion virastojen taso. Kun rekisteristä ja sen toiminnasta on saatu riittävästi kokemusta, tulisi lainsäädännön laajentamista koko valtiohallinnon tasolle harkita erikseen. Tämä on tärkeää, koska vaikuttamista tapahtuu lainsäädäntö- ja budjettivaikuttamisen lisäksi myös muuhun viranomaistoimintaan ja sitä esiintyy

myös laajemmalla tasolla kuin pelkästään eduskunnassa, ministeriöissä ja valtion virastoissa. Lakimiesliitto – samalla kun kannattaa avoimuusrekisterin soveltamista myös ammattiyhdistystoimintaan – esittää harkittavaksi jatkovalmistelussa tarkennuksia samaan tapaan kuin esimerkiksi EU:n toimielinten välisessä sopimuksessa (20.5.2021) pakollisesta avoimuusrekisteristä (ks. erit. 4(1)(c) art.).

Mietinnössä on todettu, ettei lailla ja avoimuusrekisterillä ole tarkoitus kaventaa lainsäädännössäkin turvattua asianajosalaisuutta. Lakimiesliitto pitää tärkeänä, että asianajajan ja asiakkaan välinen oikeus luottamukselliseen asianajosuhteeseen turvataan. Tämän vuoksi asianajotoiminta tulisi selkeästi rajata lainsäädännön soveltamisalan ulkopuolelle.

Lakimiesliitto pitää hyvänä, että lainsäädäntö ja siihen pohjautuva rekisteri kohdistuvat erityisesti ammattimaisiin toimijoihin, eikä niinkään yksittäisiin henkilöihin ja heidän toimintaansa. On tärkeää, että rekisteristä käyvät ilmi avoimesti myös vaikuttamistoimintaan käytetyt taloudelliset tiedot. Käytännön raportoinnin tulisi olla mahdollisimman toimivaa ja yksinkertaista, eikä rekisteritietojen ylläpito saa olla hallinnollista työtä suhteettomasti kasvattavaa tai resursseja merkittävästi kuluttavaa. Liiallinen byrokratia heikentää pahimmillaan kansalaisyhteiskunnan vaikuttamisen mahdollisuuksia ja epäammattimaistaa vaikuttamisen muotoja. Tämä puolestaan vaikuttaisi päinvastaisesti rekisterin ja sitä koskevan lainsäädäntöehdotuksen tavoitteisiin nähden.

Tuomainen Jenni
Suomen Lakimiesliitto - Finlands Juristförbund ry